

Čas a konečnost

Žijeme dnes v době, kdy nám začíná docházet, co to je vlastně čas, nebo přesněji, že všechno má svůj čas, a to znamená svůj počátek i konec. Dochází nám to navzdory dlouhé tradici, kdy jsme mysleli na věčnost jako na cennější než dočasnost. A je zvláštní a přímo pozoruhodné, že nám to dochází zejména pod vlivem nejnovějších poznatků tak vrcholně matematizované astrofyziky, která nám tak mocně předkládá, že celý Vesmír nejen má svůj počátek, ale že bude mít také svůj konec. Mnoho lidí to stále ještě nechce a neumí uznat, ale tak tomu bývá, neboť je těžké přestat domyšlení a odmítnutí myšlenky zdánlivě tak velkolepé jako je věčnost, neproměnnost, nesmrtelnost. Čas je totiž nutně a nerozlučně spojen s událostným děním, tj. se subjekty většiny událostí: čas je vždy subjektivní (nikoli subjektivní!). O čase můžeme proto hovořit (a myslet) jen tam, kde se něco aktivně děje, kde nějaký subjekt vykonává své bytí, tj. kde aktivně žije. (A platí to ovšem pro všechny subjekty, i pro ty, které dosud nezahrnujeme mezi živé v plném smyslu.) A právě proto je každé „konkrétní“ („konkrescentní“) čas neodlučně spjat se svou konečností, tj. má svůj konec. Skutečný čas je vždycky časem termínovaným. „Čas“ jako nekonečné kontinuum (tedy galileovský) je pouhou pomocnou konstrukcí, ale nesmí být interpretován ontologicky (či méontologicky).

(Písek, 151015-1.)